

Østfold fylkeskommune
sentralpost@ostfoldfk.no

Dato	Saksbehandler	Vår ref.	Deres ref.
10.11.2014	Marit Lillegraven Haakaas	14/825 - 6	

Høring - Regional vannforvaltningsplan

Trøgstad kommune behandlet Regional plan for vannforvaltning i Vannregion Glomma og Regionalt tiltaksprogram etter vannforskriften i kommunestyremøte 4.11.2014, sak 64/14.

Følgende høringsuttalelse ble vedtatt:

1. Utkastet til regional plan for vannforvaltning med tilhørende utkast til tiltaksprogram for vannregion Glomma er et godt utgangspunkt for en helhetlig vannforvaltning med sikte på å oppnå god økologisk og kjemisk tilstand innen 2021. Dokumentene beskriver rimelig godt dagens utfordringer knyttet til påvirkningene i vannforekomstene. Utfordringene knyttet til gjennomføring av nødvendige tiltak går derimot ikke klart nok frem og må tydeliggjøres.
2. Vannforvaltningen rommer flere målkonflikter som bør synliggjøres bedre og avklares i forvaltningsplanen:
 - a. godt vannmiljø kontra økt matproduksjon
 - b. godt vannmiljø kontra vassdragsregulering
 - c. godt vannmiljø kontra industri og næring
 - d. godt vannmiljø kontra befolkningsvekst
3. Det bør vurderes om Hæra gjennom Trøgstad skal få status som «sterkt modifisert vassdrag» og dertil hørende mindre strenge miljømål pga hydromorfologiske endringer (rettinger, kanalisering og vannivåsenking) som er utført langs store deler av elva.
4. Trøgstads leirvassdrag i vannområde Glomma sør, bør vurderes for utsatt frist for måloppnåelse på lik linje med leirvassdragene i vannområde Øyeren.
5. Trøgstad kommune vil påpeke at det er en del forutsetninger som må oppfylles for at det skal være mulig å nå målene om god økologisk miljøtilstand i vannforekomstene. Dette gjelder i første rekke økonomi, men også virkemidler/verktøy og avklaringer sektorene i mellom. Det vil være helt avgjørende for å nå målene at oppfølgingen av vannforvaltningsforskriften ledsages av økte økonomiske ressurser fra statlig hold.
6. Statlige bevilgninger til erosjons- og flomforebyggende tiltak i vassdragene må økes. Det bør også avsettes egne bevilgninger til tiltak som skal gjennomføres ut fra miljøhensyn, da slike tiltak i dag må konkurrere om tildelinger fra samme pott som tiltak som skal sikre menneskelig og store materielle verdier.
7. Overvannshåndtering må få økt fokus og det må tydeliggjøres hvilke sektorer som har

ansvar.

8. Det er behov for endringer i virkemidlene i landbruket og økt kompensasjon for ulempe for å få iverksatt nødvendige landbrukstiltak, jfr listen under vurderinger.
9. Systemet og reglene rundt tilsyn med private anlegg for håndtering av avløp må forbedres.
10. Det bør vurderes statlig finansiering av kostbare tiltak i offentlig avløpsnett, for tiltak som utløses av vannforskriften.
11. Det er behov for en betydelig økning i det statlige overvåkningsbidraget til vannområder med stor landbrukspåvirkning, for å sikre en kunnskapsbasert forvaltning etter prinsippet om at "forurensere betaler".
12. Vannregionmyndigheten må arbeide for å forbedre metodikken for å vurdere miljømål i leirpåvirkede vassdrag.

Vedlagt følger samlet saksframstilling.

Vennlig hilsen
Marit Lillegraven Haakaas
plan- og miljørådgiver

Østfold fylkeskommune

Saksframlegg

Saksbehandler	Arkiv	ArkivsakID
Marit Lillegraven Haakaas	FA - K71	14/825

Høring - Regional vannforvaltningsplan

Saknr	Utvalg	Type	Dato
68/14	Teknikk- og naturutvalget	PS	28.10.2014
64/14	Kommunestyret	PS	04.11.2014

Rådmannens innstilling:

<

13. Utkastet til regional plan for vannforvaltning med tilhørende utkast til tiltaksprogram for vannregion Glomma er et godt utgangspunkt for en helhetlig vannforvaltning med sikte på å oppnå god økologisk og kjemisk tilstand innen 2021. Dokumentene beskriver rimelig godt dagens utfordringer knyttet til påvirkningene i vannforekomstene. Utfordringene knyttet til gjennomføring av nødvendige tiltak går derimot ikke klart nok frem og må tydeliggjøres.
14. Vannforvaltningen rommer flere målkonflikter som bør synliggjøres bedre og avklares i forvaltningsplanen:
 - a. godt vannmiljø kontra økt matproduksjon
 - b. godt vannmiljø kontra vassdragsregulering
 - c. godt vannmiljø kontra industri og næring
 - d. godt vannmiljø kontra befolkningsvekst
15. Det bør vurderes om Hæra gjennom Trøgstad skal få status som «sterkt modifisert vassdrag» og dertil hørende mindre strenge miljømål pga hydromorfologiske endringer (rettinger, kanalisering og vannivåsenking) som er utført langs store deler av elva.
16. Trøgstads leirvassdrag i vannområde Glomma sør, bør vurderes for utsatt frist for måloppnåelse på lik linje med leirvassdragene i vannområde Øyeren.
17. Trøgstad kommune vil påpeke at det er en del forutsetninger som må oppfylles for at det skal være mulig å nå målene om god økologisk miljøtilstand i vannforekomstene. Dette gjelder i første rekke økonomi, men også virkemidler/verktøy og avklaringer sektorene i mellom. Det vil være helt avgjørende for å nå målene at oppfølgingen av vannforvaltningsforskriften ledsages av økte økonomiske ressurser fra statlig hold.
18. Statlige bevilgninger til erosjons- og flomforebyggende tiltak i vassdragene må økes. Det bør også avsettes egne bevilgninger til tiltak som skal gjennomføres ut fra miljøhensyn, da slike tiltak i dag må konkurrere om tildelinger fra samme pott som tiltak som skal sikre menneskeliv og store materielle verdier.
19. Overvannshåndtering må få økt fokus og det må tydeliggjøres hvilke sektorer som har ansvar.
20. Det er behov for endringer i virkemidlene i landbruket og økt kompensasjon for ulempe for å få iverksatt nødvendige landbrukstiltak, jfr listen under vurderinger.
21. Systemet og reglene rundt tilsyn med private anlegg for håndtering av avløp må forbedres.
22. Det bør vurderes statlig finansiering av kostbare tiltak i offentlig avløpsnett, for tiltak som

utløses av vannforskriften.

23. Det er behov for en betydelig økning i det statlige overvåkningsbidraget til vannområder med stor landbrukspåvirkning, for å sikre en kunnskapsbasert forvaltning etter prinsippet om at "forurensere betaler".
24. Vannregionmyndigheten må arbeide for å forbedre metodikken for å vurdere miljømål i leirpåvirkede vassdrag.

<Saksopplysningene er i hovedsak hentet fra et høringsnotat utarbeidet av prosjektlederne i vannområdene Haldenvassdraget, Øyeren, Morsa og Glomma sør.

BAKGRUNN

Innledning

Den regionale vannforvaltningsplanen med tiltaksprogram er et sentralt verktøy for helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannmiljøet og vannressursene våre. Planen har som mål å gi sektorene det grunnlaget de trenger for å igangsette miljøforbedrende tiltak. Tiltak som skal føre til at alt overflate-, grunn og kystvann når god tilstand innen 2021.

Miljømålene for vannforekomstene, som fremkommer i planen, skal legges til grunn i kommunal, fylkeskommunal og statlig planlegging og virksomhet i vannregionen. Det er den offentlige forvaltningen som har ansvaret for at miljømålene oppfylles.

I 2012 uttalte kommunestyret seg slik til høringsutkast til dokumentet Vesentlige vannforvaltningsspørsmål i vannregion Glomma:

1. Trøgstad kommune slutter seg til de vesentlige vannforvaltningsspørsmålene beskrevet i høringsdokumentene fra Vannregion Glomma, som gjelder Glomma sør for Øyeren og Øyeren.
2. Trøgstad kommune vil påpeke hvor viktig det er at senere tiltaksplan følges opp av tilstrekkelig statlig økonomisk støtte for at mål om god økologisk tilstand skal kunne nås.

Høringsdokumentene er finnes på www.vannportalen.no/Glomma og på www.trogstad.kommune.no under aktuelt eller [natur og miljø/vannområder](#).

Høringen består av følgende dokumenter:

- Regional plan for vannforvaltning i Vannregion Glomma
- Regionalt tiltaksprogram etter vannforskriften

I tillegg er det utarbeidet lokale tiltaksanalyser for vannområdene som finnes på samme sider.

Vannforskriften

Arbeidet med vannmiljø styres etter forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften), som gjennomfører EUs vanddirektiv i norsk rett. Vannforskriften trådte i kraft 1.1.2007. Hovedformålet med vannforskriften er å sikre beskyttelse og bærekraftig bruk av vannmiljøet, og om nødvendig iverksette forebyggende eller forbedrende miljøtiltak for å sikre miljøtilstanden i ferskvann, grunnvann og kystvann. Vannforskriften legger opp til at det settes miljømål for alt vann (vannforekomster). Det generelle målet er at alle vannforekomster minst skal opprettholde eller oppnå "god tilstand" i tråd med nærmere angitte kriterier.

Organisering

Vannforskriften deler landet i vannregioner med én fylkeskommune som vannregionmyndighet i hver vannregion. For vannregion Glomma er det Østfold fylkeskommune som er vannregionmyndighet. Vannregion Glomma består av 12 vannområder, bl.a. Haldenvassdraget, Morsa, Glomma Sør og Øyeren. Vannområdene dekker ofte hele eller deler av flere kommuner, som da må samarbeide om vannforvaltningen. Arbeidet i vannområdet Glomma Sør og Øyeren er styrt og finansiert av kommunene, fylkeskommunen og fylkesmannen i fellesskap.

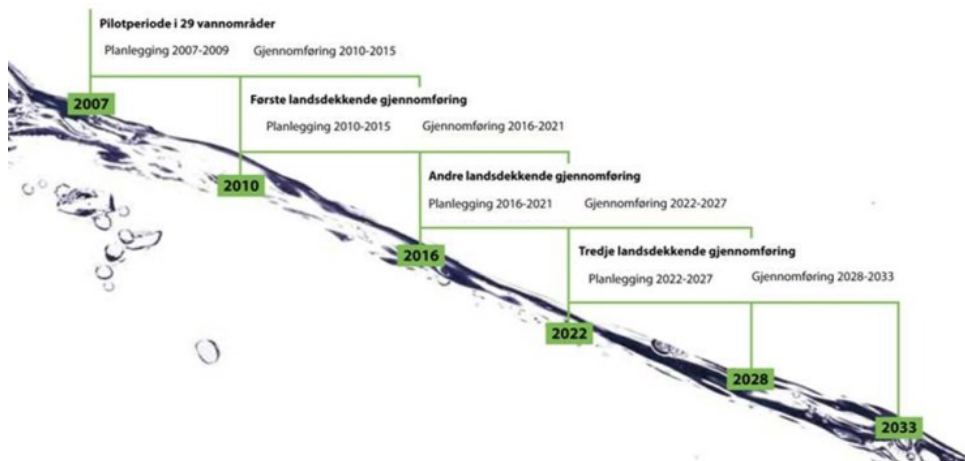
Trøgstad kommune har areal i 3 vannområder. Omtrent halve kommunen (Hæravassdraget) drenerer til Glomma sør, halve til Øyeren og et mindre areal ligger til Haldenvassdraget (også med vannregion Glomma).

Fremdriftsplan og planperioder

Gjennom vannforskriften får vi en tydelig fremdriftsplan med tidspunkt for hva man skal jobbe med til enhver tid. Det er lagt opp til 3 planperioder på tolv år hver – seks år planleggingsfase og seks år med gjennomføringsfase. Vi er nå inne i den første landsdekkende planperioden fra 2010 til 2021.

Haldenvassdraget og Morsa var 2 av vannområdene som var med i pilotperioden fra 2007-2015, mens Glomma Sør og Øyeren er inne i sin første periode nå.

2. Systematisk vannforvaltning

FORVALTNINGSPLANEN MED TILTAKSPROGRAM

Klimaendringer

Forventede klimaendringer tilsier at det vil bli varmere og våtere vintre, varmere og tørrere somre, større høstflommer og mer kraftig nedbør. En slik utvikling vil være en utfordring i vannmiljøsammenheng. Klimaendringene forventes å ville gi økt tilførsel av næringsstoffer til vassdragene samtidig som også høyere vanntemperatur vil kunne gi økt risiko for uønsket oppblomstring av blågrønnalger.

Innenfor planperioden 2016-2021 vil bare en liten del av de langsiktige forventede klimaendringene finne sted. Det er likevel viktig at det settes inn langsiktige tiltak, som tar høyde for forventet utvikling. Forventede klimaendringer medfører generelt at det vil være behov for å sette inn sterkere tiltak for å oppnå ønsket forbedring i vannkvalitet. Det er også viktig at det tas høyde for større

nedbørmengder ved planlegging og utforming av de langsiktige tiltakene som skal gjennomføres.

Tilstandsvurderinger og påvirkninger

I hele Østfold er det blitt gjennomført en omfattende overvåkning over flere år og vi har således relativ god kunnskap om vannkvaliteten, spesielt i innsjøene våre.

Overvåkingen viser at mange vann i Glomma Sør og Øyeren har moderat eller dårlig miljøtilstand og ikke kommer til å nå kvalitetsmålet om god vanntilstand. Ansvarlige myndigheter er derfor pliktige til å iverksette tiltak. Hovedutfordringene er som oftest næringsstoffer som tilføres vannet fra landbruksarealer, fra offentlige og private avløpsanlegg, forurensning fra industri, transport, infrastruktur eller fra tette flater i byene. I tillegg er noen av vannforekomstene påvirket av sur nedbør.

Påvirkningene som er registrert er i all hovedsak kjente påvirkninger som bærer preg av at Østfold er et område hvor det bor mange mennesker – både i by og bygd, hvor det drives aktivt landbruk, med etablert industri og kraftverk, men hvor det også finnes større skogs- og friluftsområder.

Eksempelvis vil forurensningen fra landbruket i hovedsak være:

1. fosfor (som er mat for alger i ferskvann) som enten er bundet til jordpartikler og havner ut i vassdraget ved erosjon eller avrenning gjennom grøftesystemet
2. fosfor som løses opp i regnvannet/jordvannet – f.eks. spredning av husdyrgjødsel før plantene får tatt opp næringen eller blir bundet til jordpartikler som forårsaker høye fosforkonsentrasjoner i jorda som så lekker ut ved nedbør

I vann-nett er det laget faktaark for vannforekomstene. Disse finnes ved å gå inn på Vann-nett, eller Trøgstad kommunes nettsider.

Foreslåtte tiltak

De fleste foreslåtte tiltakene i Glomma Sør og Øyeren er stort sett knyttet til spredt og kommunalt avløp, landbruk, industri og sur nedbør. Klimaendringene vil føre til økende vannmengder på ulike tidspunkter på året. Det vil føre til økte belastninger på allerede gammelt avløpsnett og økt avrenning fra jorder og veier.

Samarbeidet i vannområdene skal sørge for at alle tar sin del av ansvaret. Derfor har sektorene foreslått flere ulike tiltak:

- Oppgradering av det offentlige avløpsnett
- Koble flere husstander på det offentlige avløpsnett
- Etablering av – og tilsyn av private, spredte avløpsanlegg
- Hindre næringsavrenning fra jorder ved bl.a. redusert jordbearbeiding, mindre gjødsling og brede vegetasjonsbelter langs vassdrag
- Miljøplaner og vannmiljørådgivning for landbruk og andre næringsinteresser
 - Sikre minstevannføring og gjøre miljøtiltak for fisk i utvalgte elver
- Ny renseteknologi og reduksjon av utslipp fra industrien

Foreslåtte tiltak i vannområdene:

Type påvirkning	Tiltak
Avrenning fra landbruket	Tetting av gjødselskjeller/punktutslipp Redusere beitebruk i vassdraget 8 meter vegetasjonssoner langs vassdrag (inkl elvekant) Grasdekte vannveier Gras på særlig erosjonsutsatte arealer Etablering av fangdammer Drift og Vedlikehold av fangdammer Redusert jordbearbeiding Vannmiljørådgivning Miljøavtaler med bønder P-AL reduksjon til P-AL 7 Forbedret spredningsmetodikk Hydrotekniske tiltak
Spredt avløp	100 % stubb i erosjonsklasse 2, 3 og 4 Tilsyn og kontroll med små avløpsanlegg Etablering av spredte avløpsanlegg
Kommunalt avløp	Tilkobling til offentlig avløpsnett Separering av avløpsnett Lokal overvannshåndtering Frakobling av takvann Forsinkelsestiltak (tette flater) Infiltrasjonstiltak (tette flater) Reparere feilkoblinger på avløpsnett Oppgradering av renseanlegg
Biotiltak og hydromorfologi	Erosjonstiltak

	Kantsoneplan for å hindre erosjon
	Etablering av kantvegetasjon
	Vilkårsrevisjon for Glomma i Østfold
	Øke vannføringen, spesielt om vinteren
	Legge tilbake store steiner i elveløpet
	Rutiner som sikrer myke overganger ved regulering av Sølstudammen
	Utrede betydningen av manøvrering av kraftverkene lenger oppover i Glomma, for vannføringen i Ågårdselva
	Vedlikehold av laksetrapp, etablere åleleder
Forsuring	Kalkingstiltak
	Internasjonale avtaler
Industri	Regulere påslipp av industrielt avløpsvann
	Redusere utslipp av kobber til vann fra Borregaard
	Hindre utvasking fra Borregaard deponi
	Reduksjon i utslipp av Ni fra Kronos Titan
	Ny renseteknologi, Unger Fabrikker

KOMMUNENES ROLLE

Forvaltningsplanen gir føringer til kommunene i vannregionen, og skal bidra til å samordne og gi retningslinjer for arealbruken på tvers av kommune- og fylkesgrensene. Dersom retningslinjene fravikes gir dette grunnlag for å fremme innsigelse etter plan- og bygningsloven.

Kommunene er også en aktiv part inn i arbeidet med vannforvaltningen gjennom bl.a. vannområdene. Gjennom vannområdene deltar kommunene i ulike faggrupper og styringsgrupper, samt bidrar med innspill til tiltaksanalysene som ligger til grunn for forvaltningsplanen.

Kommunen har mange ulike roller i arbeidet med å forbedre vannmiljøet, men tydeligst kommer dette frem når kommunen på den ene siden er med på å forurense vassdraget ved utslipp av kloakk fra offentlige anlegg og på den andre siden er ansvarlig myndighet som skal sørge for at det blir iverksatt tiltak for å bedre vannkvaliteten.

- Ansvar for egne avløpssystemer ift oppgradering, rensing, lekkasjer og kontroll
- Forurensningsmyndighet for mindre avløpsanlegg
- Tildeling av miljøtilskudd til landbruket og kontroll av miljøforskrifter
- Bidra til overvåking av vassdragene
- Planmyndighet med bl.a. ansvar for klimatilpasning.
- Ansvarlig for byggesaksbehandling, ift overvann, kommunalt- og private avløpsanlegg.

VURDERING

Vann er et viktig tema for Trøgstad. Kommunen forvalter en strekning av Norges største vassdrag, Glomma, og Norges 8. største innsjø Øyeren. Sandstangen, Mørkfoss og flere andre steder langs Øyeren er mye brukt av Trøgstinger og tilreisende til bading, fising, båtliv, hytteferier og øvrig rekreasjon. Vi er heldige å ha et av Norges beste drikkevann som pumpes opp fra Sandstangen. Fiske, bading og til dels krepsing er også viktig de store og små sjøene rundt om i kommunen og i Hæra med sidebekker. Bekker og elver er mottakere av utslipp fra avløp, landbruk og industri. Dette skal balanseres for å nå målet om god økologisk tilstand. Vannforvaltningsplanen som nå er på høring er verktøyet som skal utløse tiltak for å nå denne tilstanden.

Planarbeidet har pågått i flere år. Det er gjort et grundig arbeid for å finne ut hvordan tilstanden er i vannforekomstene og sammenligne tilstanden med kravet om god økologisk tilstand.

Mange av kommunens vassdrag er sterkt leirpåvirkede og det viser seg at disse passer dårlig inn i vurderingstabellen for økologisk tilstand. Det er viktig for Trøgstads arbeid med vannforurensning at dette blir avklart snarest mulig.

I vannforvaltningsplanen er det foreslått en del vannforekomster som er «sterkt modifiserte», dvs at vannstrengen er så endret (f.eks lagt i rør) at man ikke kan forvente å oppnå god økologisk tilstand i vannforekomsten. Det bør vurderes om deler av Hæra også bør komme innunder det begrepet, siden vassdraget er rettet, kanalisert og senket over store strekninger. Det må vurderes om disse endringene er så store at de hindrer målet om god økologisk tilstand.

Leirpåvirkede vannforekomster i vannområde Øyeren har fått foreslått utsatt frist for å nå miljømålet. Dette bør også gjøres for tilsvarende vannforekomster i Trøgstads del av vannområde Glomma sør.

Vurderingene nedenfor bygger på et forslag til høringsuttalelse utarbeidet av prosjektlederne i vannområdene Haldensvassdraget, Øyeren, Morsa og Glomma sør.

Målkonflikter

Opprettholdelse av god miljøtilstand i vann kan være gjenstand for en rekke målkonflikter lokalt, men også nasjonalt. Det er nødvendig at disse spørsmålene blir bedre ivaretatt i endelig forvaltningsplan og tiltaksprogram. Målkonfliktene må tydeliggjøres, og det må fremkomme hvordan og hvem som skal avklare disse. Det bør også fremgå hvilket nivå konfliktene skal avklares på, enten lokalt, regionalt eller nasjonalt nivå.

Landbruk og vannmiljø

En vesentlig del av næringsstofforurensningen til vassdragene på Østlandet kommer fra dyrket mark. Det er en fordel for både vannmiljøet og landbruket at matjord og næringsstoffer beholdes på jordet, men allikevel settes en del av miljøtiltakene i landbruket i direkte konflikt med de nasjonale målene om økt matproduksjon.

Det trengs en tydelig avklaring fra sentrale myndigheter om hvor en skal trekke grensen i denne målkonflikten, og om dette skal avklares lokalt eller sentralt. Denne målkonflikten er også vagt formulert i vannforvaltningsplanen som er til høring. Det er et stort behov for en større differensiering av hvilke områder hvor økt matproduksjon skal være styrende, og hvor vannkvalitet skal være styrende. Dette bør baseres på resipientvurderinger og næring- og brukerinteresser. Vannregionmyndigheten må føre denne saken videre slik at ansvar for dette vanskelige spørsmålet får en avklaring.

Fornybar energi og vannmiljø

En annen målkonflikt er sentrale føringer for økt andel fornybar energiforsyning. Dette medfører blant annet utbygginger og effektivisering av en rekke vannkraftverk, noe som kan ha en uheldig påvirkning på vannmiljøet. Eksempelvis kan vassdragsregulering også ha påvirkning på flomproblematikk, erosjon og endret vannføring. Slike målkonflikter kan være svært komplekse, da de ofte omfatter mange ulike interessegrupper. Ved vurdering eller revidering av konsesjoner er arbeidet derfor arbeidskrevende. Arbeidet med konsesjonene tar ofte lang tid grunnet begrensede saksbehandlingsressurser hos Norges vassdrags og Energidirektorat.

Målkonflikten mellom vassdragsutvikling og god økologisk tilstand bør synliggjøres bedre i forvaltningsplanen. I tillegg er det behov for å avklare hvilke vassdrag som skal få status som «sterkt modifiserte» og dertil hørende mindre strenge miljømål. Det er vannregionmyndigheten sin oppgave å avklare dette.

Industri, næring og vannmiljø

En rekke industribedrifter og mindre foretak kan ha utslipp til resipient. Lokalt behandles det også flere saker der private interesser ønsker å gjennomføre tiltak som kan ha negativ konsekvens for vannmiljø og miljø. Eksempler kan være avfallsanlegg og massedeponier og igjenfylling av raviner. Det kan være utfordrende å balansere verdiskapningen opp mot vannmiljøet.

Denne problemstillingen bør synliggjøres i større grad i forvaltningsplanen.

Befolkningsvekst og vannmiljø

I mange kommuner viser framskrivninger at det vil bli en vesentlig befolkningsøkning de neste årene.

Dette vil bety økt behov for infrastruktur og fortetting. Med dagens forhold er vannmiljøet i flere områder utsatt for ett stort press med hensyn på blant annet nedbygging av arealer (tette flater) og kapasitet på avløpsnett.

Denne problemstillingen bør synliggjøres i større grad i forvaltningsplanen.

Manglende virkemidler

Alle er enige om at det er viktig med rent vann, og mange ganger kan det også være enighet om målet for god vannkvalitet, men vi mangler virkemidlene for å gjennomføre tiltakene. Derfor er det viktig å synliggjøre noen områder hvor det er behov for nye virkemidler, eller der eksisterende virkemidler bør utvikles.

Klimaendringer

Forventede klimaendringer medfører generelt at det vil være behov for å sette inn mer tiltak for å kunne oppnå ønsket forbedring i vannkvalitet. Det er også viktig at det tas høyde for klimaendringene med større nedbørsmengder ved planlegging og utforming av de langsiktige tiltakene som skal gjennomføres.

Forvaltningsplanen beskriver utfordringene knyttet til klimaendringene på en tilfredsstillende måte.

Flom, erosjon og ras

Flom, erosjon og ras kan tilføre store mengder næringsstoffer til vassdragene. Tiltak mot dette er viktig for å oppnå god vannkvalitet i vassdrag med særlige utfordringer, men vannområdene opplever at det er vanskelig å få gjennomslag for prioriteringer av midler til denne typen tiltak.

Det er derfor et stort behov for å øke de statlige bevilgningene til erosjons og flomforebyggende tiltak i vassdragene. Det bør også avsettes egne bevilgninger til tiltak som skal gjennomføres ut fra miljøhensyn, da slike tiltak i dag må konkurrere om tildeling fra samme pott som tiltak som skal sikre menneskeliv og store materielle verdier.

Overvann

Klimaendringene og økt nedbør fører til overbelastning på overvannsnett. Vann må i større grad ledes på overflaten, gjennom vegetasjon og naturlig dreneringssystemer, og frem til vassdragene.

Krav til overvannshåndtering må inn i planverk og utbyggingsavtaler, og dersom det er kommunene som skal håndtere dette, er det behov for økt kompetanse på dette feltet. Det er nødvendig å tydeliggjøre sektoransvaret for overvannshåndtering, spesielt i byer og tettsteder.

Landbruk

Erfaringer fra de vannområdene som har vært med i første planperiode (2010 -2015) har vist at det har vært vanskelig å få iverksatt nok tiltak i sårbare områder.

Regjeringen har varslet en betydelig revisjon av produksjonstilskuddsforskriften for landbruket noe som vanskeliggjør å komme med konkrete forslag til tiltak/manglende virkemidler når vi ikke vet hva som blir vedtatt. Endringsforslagene som har betydning for vannmiljøet er:

- Opphevelse av kravet om ikke å jordarbeide nærmere vassdraget en 2 meter målt horisontalt fra normal vannstand. Dette foreslås erstattet med at det skal være et vegetasjonsbelte mot vassdrag som er egnet til å motvirke avrenning og at dette beltet ikke skal jordarbeides.
- I dag har fylkesmannen hjemmel til å bestemme at foretaket må følge bestemte jordbearbeidingsrutiner mv., dersom jorda på en landbrukseiendom ligger i et område med erosjonsfare og innenfor nedbørsfelt til sårbart vassdrag eller sårbart kystområde. Tilsvarende bestemmelse følger allerede av jordlova, og regelen foreslås derfor opphevet i produksjonstilskuddssammenheng. Fylkesmennene kan foreslå videreføring av disse forskriftene/miljøkravene som inntil nå har ligget under produksjonsforskriften og legge de inn under jordloven.
- Krav om tilfredsstillende miljøplaner er allerede tatt bort. I disse miljøplanene inngikk blant annet gjødselplan og sprøyteplan/journal i tillegg til flere andre punkter. Gjødselplan og sprøyteplan er foreslått videreført som er et vilkår for å motta produksjonstilskudd. Annet innhold i miljøplanene legges inn under KSL (kvalitetssikring i landbruk).

Det finnes i dag flere aktuelle tiltak som er mulig å gjennomføre for å oppnå godt vannmiljø, men mengden tiltak som er gjennomført i landbruket har ikke vært tilstrekkelig for å nå målene. Prosjektlederne i vannområdene i Østfold ønsker å peke på følgende viktige kriterier /manglende virkemidler for å få iverksatt nødvendige landbrukstiltak, og rett tiltak på rett plass:

1. Det må stilles nok økonomiske virkemidler (inkl økte satser) til disposisjon slik at det skal være lønnsomt å være en miljøvennlig bonde
2. I de sårbare vassdragene/deler av vassdragene må ordningene om ulike miljøkrav videreføres og evt. utvides. Ulemper for bonden må kompenseres.
3. Veiledning ovenfor bonden må videreføres og styrkes slik at kunnskapen økes og at en sikrer at en får gjennomført de viktigste og riktigste tiltakene.
4. Forskrifter må være tydelige og mindre grad bruk av skjønn slik at en lett kan kontrollere. Eks. jordarbeidingsavstand til vassdrag.
5. Forskriftene må utformes slik at en kan kontrollere at intensjonen er fulgt. Eks. Det er krav om at bonden skal ha en gjødselplan, men kontrollmyndigheten (kommunen) har ikke rett/myndighet til å kontrollere at planen er fulgt.
6. Innføre restriksjoner på bruk av husdyrgjødsel, slam og kjøttbeinmjøl i sårbare vassdrag. Dagens praksis viser at det tilføres langt mer fosfor (unntak for storfegjødsel) enn hva plantene trenger ved bruk at disse organiske gjødselmidlene.

7. Ansvarlige sektormyndigheter, kommunene og fylkesmennene, må avsette tilstrekkelig med ressurser slik at de kan kontrollere at forskrifter/ miljøkrav overholdes og sanksjonere ved brudd.
8. Vi har etter hvert fått god kunnskap om vannkvaliteten og variasjonene. Det er viktig at en bruker denne kunnskapen til å styre hvor det trengs å iverksette mye tiltak, middels med tiltak eller kanskje en ikke behøver å iverksette landbrukstiltak. Virkemidlene må følge samme måte å inndele på.
9. En opplever økt erosjon i bekke-/elvekanter. Det er grunneiers ansvar å skjøtte bekkekanten på sin eiendom, men dette blir i liten grad utført og ingen kan pålegge grunneier å gjennomføre dette arbeidet. Det finnes heller ikke tilskuddsmuligheter. Årsaker til problemene kan også skyldes forhold oppstrøms noe som bli feil å belaste grunneiere nedstrøms. *Det trengs en klargjøring av hvordan en skal få gjennomført disse tiltakene*
10. Det trengs ulike stimulerings tiltak for å øke grasarealet ved sårbare vassdrag. Dessuten må det stimuleres til mer husdyrhold i de områdene hvor det omtrent ikke finnes husdyr slik at en får avsetning på gras på flomutsatte arealer, vegetasjonssoner, etc.
11. Ensidig kornproduksjon over mange år samt store tunge maskiner gir dårlig jordstruktur noe som igjen fører til økt avrenning. Ved å øke grasarealet langs de sårbare vassdragene vil en bedre forholdene betydelig. Dette krever en endring i kanaliseringspolitikken.
12. Økt areal med økologisk landbruk vil virke gunstig på vannkvaliteten.- mer gras, mindre gjødsel og fravær av plantevernmidler. Dette krever satsning fra sentrale myndigheter.
13. Det bør iverksettes et arbeid som skal vurdere fordeler og ulemper ved å innlemme forurensning fra landbruket inn i forurensningsloven.
14. En har i svært liten grad hatt fokus på avrenning av plantevernmidler fra landbruksdrift. Dette er en betydelig forurensning som det må tas mer tak i.

Spredd avløp

En stor andel av boligene på Østlandet har private avløpsanlegg, hvorav mange ikke tilfredsstillers dagens renskrav. Disse skal oppgraderes, og det er ulikt hvor langt kommunene har kommet i arbeidet. Noen kommuner bedriver tilsyn av avløpsanleggene som er oppgradert. For å sikre god drift av anleggene er det nødvendig å få på plass en sertifiseringsordning av servicepersonell for private avløpsanlegg. Serviceavtaler bør også kunne utføres av firmaer som er uavhengig av leverandør.

Offentlig avløpsnett

Kommunene er gjennom sine utslippstillatelser forpliktet til å redusere sine avløpsutslipp til ett minimum. Utslipp av avløpsvann utgjør lokalt likevel en vesentlig forurensningskilde til vassdragene. Kommunale avløpstiltak er blant de dyreste og minst kostnadseffektive tiltakene. For kommuner som må gjennomføre store investeringer kan dette oppleves urimelig. Det er imidlertid en rekke avløpstiltak som kommunene måtte gjennomført uavhengig av vannforskriften. Det bør imidlertid en statlig finansieringsordning på plass for kommuner som blir pålagt kostbare tiltak med bakgrunn i vannforskriften. For å kunne praktisere dette er det behov for å avklare hvilke avløpstiltak som er utløst av vannforskriften og ikke.

Det er Fylkesmennene som er ansvarlige for å følge opp kommunenes drift og vedlikehold av avløpsnett. Gjennom oppfølgingen sikres god internkontroll, gode planer og bedre gjennomføringsevne for avløpstiltak. Fylkesmennene bør sikres økte ressurser for å kunne føre hyppigere oppfølging og kontroll av kommunene. En felles regional mal for avløpsplaner kunne også være ressursbesparende når kommunene skal utarbeide disse.

Overvåkning

En god overvåkning er viktig for å kunne gjennomføre en kunnskapsbasert forvaltning av vassdragene. I sterkt belastede vannforekomster vil det gjennomføres svært kostbare tiltak for å nå miljømålene. Her er det særlig viktig med tilstrekkelig overvåkning for å gi svar på hvilke tiltak som trengs for å nå miljømålene, om gjennomførte tiltak har ønsket effekt og om vi faktisk har nådd miljømålene for en vannforekomst.

I vannforskriften stilles det krav om at det gjennomføres en helhetlig overvåkning av vannforekomstene og at denne skal finansieres etter prinsippet om at forurensere betaler. I Østlandsområdet kommer store deler av næringsstofftilførslene til vassdragene fra landbruksarealene, men det er per i dag ikke etablert noen modell for at landbrukssektoren skal bidra til overvåkingen. Det er behov for en betydelig økning i det statlige overvåkningsbidraget til vannområder med stor landbrukspåvirkning, for å sikre en kunnskapsbasert forvaltning etter prinsippet om at "forurensere betaler".

Administrativ kapasitet

For å få til en god fremdrift i tiltaksgjennomføringen, er det viktig at det er tilstrekkelig administrativ kapasitet innen relevante sektorer. Dette kan være en utfordring innenfor flere områder. Avløpsområdet i kommunene oppleves som sårbar i forhold til å rekruttere og beholde fagkompetanse.

Behov for kunnskap om miljømål

En stor del av vassdragene på Østlandet renner gjennom marine leiravsetninger. Dette fører til at vassdragene blir påvirket av leirpartikler, som til dels naturlig bringer med seg næringssalter. Dagens metodikk for å vurdere miljømål for leirpåvirkede vassdrag har vesentlige mangler og må videreutvikles. Bedre metodikk vil være spesielt viktig for å kunne fastsette riktig miljøtilstand og behov for tiltak i disse vassdragene.

Vannregionmyndigheten bør arbeide for at metodikken forbedres.

>

TN - behandling:

Ordet i saken:

Ole Marius Grønlien (Sp)

Roar Skansen (Ap)

Rådmannens innstilling tiltres enstemmig (7 st.).

TN - vedtak:

<

1. Utkastet til regional plan for vannforvaltning med tilhørende utkast til tiltaksprogram for vannregion Glomma er et godt utgangspunkt for en helhetlig vannforvaltning med sikte på å oppnå god økologisk og kjemisk tilstand innen 2021. Dokumentene beskriver rimelig godt dagens utfordringer knyttet til påvirkningene i vannforekomstene. Utfordringene knyttet til gjennomføring av nødvendige tiltak går derimot ikke klart nok frem og må tydeliggjøres.
2. Vannforvaltningen rommer flere målkonflikter som bør synliggjøres bedre og avklares i forvaltningsplanen:
 - a. godt vannmiljø kontra økt matproduksjon
 - b. godt vannmiljø kontra vassdragsregulering
 - c. godt vannmiljø kontra industri og næring
 - d. godt vannmiljø kontra befolkningsvekst
3. Det bør vurderes om Hæra gjennom Trøgstad skal få status som «sterkt modifisert vassdrag» og dertil hørende mindre strenge miljømål pga hydromorfologiske endringer (rettinger, kanalisering og vannivåsenking) som er utført langs store deler av elva.
4. Trøgstads leirvassdrag i vannområde Glomma sør, bør vurderes for utsatt frist for måloppnåelse på lik linje med leirvassdragene i vannområde Øyeren.
5. Trøgstad kommune vil påpeke at det er en del forutsetninger som må oppfylles for at det skal være mulig å nå målene om god økologisk miljøtilstand i vannforekomstene. Dette gjelder i første rekke økonomi, men også virkemidler/verktøy og avklaringer sektorene i mellom. Det vil være helt avgjørende for å nå målene at oppfølgingen av vannforvaltningsforskriften ledsages av økte økonomiske ressurser fra statlig hold.
6. Statlige bevilgninger til erosjons- og flomforebyggende tiltak i vassdragene må økes. Det bør også avsettes egne bevilgninger til tiltak som skal gjennomføres ut fra miljøhensyn, da slike tiltak i dag må konkurrere om tildelinger fra samme pott som tiltak som skal sikre menneskelig og store materielle verdier.
7. Overvannshåndtering må få økt fokus og det må tydeliggjøres hvilke sektorer som har ansvar.
8. Det er behov for endringer i virkemidlene i landbruket og økt kompensasjon for ulempe for å få iverksatt nødvendige landbrukstiltak, jfr listen under vurderinger.
9. Systemet og reglene rundt tilsyn med private anlegg for håndtering av avløp må forbedres.
10. Det bør vurderes statlig finansiering av kostbare tiltak i offentlig avløpsnett, for tiltak som utløses av vannforskriften.
11. Det er behov for en betydelig økning i det statlige overvåkningsbidraget til vannområder med stor landbrukspåvirkning, for å sikre en kunnskapsbasert forvaltning etter prinsippet

om at "forurener betaler".

12. Vannregionmyndigheten må arbeide for å forbedre metodikken for å vurdere miljømål i leirpåvirkede vassdrag.

Kommunestyret - 64/14

K - behandling:

Følgende hadde ordet:

Ole Marius Grønlien (Sp)

Kommunestyret stemte over Teknikk- og naturutvalgets innstilling. Innstillingen ble enstemmig vedtatt (21 st.).

K - vedtak:

<

1. Utkastet til regional plan for vannforvaltning med tilhørende utkast til tiltaksprogram for vannregion Glomma er et godt utgangspunkt for en helhetlig vannforvaltning med sikte på å oppnå god økologisk og kjemisk tilstand innen 2021. Dokumentene beskriver rimelig godt dagens utfordringer knyttet til påvirkningene i vannforekomstene. Utfordringene knyttet til gjennomføring av nødvendige tiltak går derimot ikke klart nok frem og må tydeliggjøres.
2. Vannforvaltningen rommer flere målkonflikter som bør synliggjøres bedre og avklares i forvaltningsplanen:
 - a. godt vannmiljø kontra økt matproduksjon
 - b. godt vannmiljø kontra vassdragsregulering
 - c. godt vannmiljø kontra industri og næring
 - d. godt vannmiljø kontra befolkningsvekst
3. Det bør vurderes om Hæra gjennom Trøgstad skal få status som «sterkt modifisert vassdrag» og dertil hørende mindre strenge miljømål pga hydromorfologiske endringer (rettinger, kanalisering og vannivåsenking) som er utført langs store deler av elva.
4. Trøgstads leirvassdrag i vannområde Glomma sør, bør vurderes for utsatt frist for måloppnåelse på lik linje med leirvassdragene i vannområde Øyeren.
5. Trøgstad kommune vil påpeke at det er en del forutsetninger som må oppfylles for at det skal være mulig å nå målene om god økologisk miljøtilstand i vannforekomstene. Dette gjelder i første rekke økonomi, men også virkemidler/verktøy og avklaringer sektorene i mellom. Det vil være helt avgjørende for å nå målene at oppfølgingen av vannforvaltningsforskriften ledsages av økte økonomiske ressurser fra statlig hold.
6. Statlige bevilgninger til erosjons- og flomforebyggende tiltak i vassdragene må økes. Det bør også avsettes egne bevilgninger til tiltak som skal gjennomføres ut fra miljøhensyn, da slike tiltak i dag må konkurrere om tildelinger fra samme pott som tiltak som skal sikre menneskeliv og store materielle verdier.
7. Overvannshåndtering må få økt fokus og det må tydeliggjøres hvilke sektorer som har ansvar.
8. Det er behov for endringer i virkemidlene i landbruket og økt kompensasjon for ulempe for å få iverksatt nødvendige landbrukstiltak, jfr listen under vurderinger.
9. Systemet og reglene rundt tilsyn med private anlegg for håndtering av avløp må forbedres.
10. Det bør vurderes statlig finansiering av kostbare tiltak i offentlig avløpsnett, for tiltak som utløses av vannforskriften.

11. Det er behov for en betydelig økning i det statlige overvåkningsbidraget til vannområder med stor landbrukspåvirkning, for å sikre en kunnskapsbasert forvaltning etter prinsippet om at "forurensere betaler".
12. Vannregionmyndigheten må arbeide for å forbedre metodikken for å vurdere miljømål i leirpåvirkede vassdrag.